

Balázs Géza

Napfényes szemiotika

Visszatekintés a Semiotica Agriensis egy évtizedére

Egri szemiotika

„Nincs ősz szemiotika és Eger nélkül” – így kezdődött a 2012-ben tizedik alkalommal megrendezett Semiotica Agriensis (egri szemiotikai konferencia) is. A magyar szemiotika, azaz jeltudomány egyetlen bázisa a Magyar Szemiotikai Társaság, akadémiai háttere az MTA művelődéstörténeti bizottsága keretében működő szemiotikai munkabizottság. Tíz éve az egri Eszterházy Károly Főiskolával, valamint a Miskolci Akadémiai Bizottság kommunikációtudományi szekciójával együtt tematikus, tudományközi konferenciákat rendeznek a mai magyar valóság jelviszonyainak leírására, elemzésére. Így az elmúlt évtizedben a magyar szemiotika (Budapest után) második legfontosabb bázisa Eger lett.

A szemiotika (jeltudomány, jeltan) a sokoldalú jeltudomány nemzetközi megnevezése. A bennünket körülvevő világ kaotikus és szervezett jelekre bontható. A szemiotika lehetőséget kínál a természeti-társadalmi-kulturális viszonyok (hálózatok, rendszerek) tanulmányozására, elemzésére. A szemiotika az orvosi tünettanból nőtt ki, s fokozatosan lett a 20. században tudományközi, összefoglaló tudomány, illetve módszer. A szemiotika iránt az 1960-as években világszerte fellobbant tudományos érdeklődés mára alábbhagyott (más tudományos divatok következtek), de a világon sok helyen van szemiotikai kutatás, egyetemi oktatás. Az ELTE-n 2011-ben indult el a Magyarországon egyedülálló szemiotika mesterképzés. A szemiotika mint tudomány érdekessége, hogy különböző tudományterületeket fog össze, ahogy a Magyar Szemiotikai Társaság jelszava is tükrözi: „a szemiotika összeköti a természetet és a kultúrát”. Remek alkalom, hogy természet- és társadalomtudósok kapcsolatba léphessenek egymással, egy-egy jelenséget több oldalról láttassanak. Újabban az ún. hálózatkutatásban tapasztalhatunk a szemiotikához hasonló törekvéseket. Lássuk tömören a szemiotika történetét, alapfogalmait és hasznát mutató összeállításunkat.

Tömören a szemiotikáról

Meghatározás: A szemiotika (francia nyelvterületen: szemiológia): jeltudomány, jeltan. A nyelvi és nem nyelvi jelek leírásának, osztályozásának a tudománya.

A szemiotika születése. A szemiotika vagy jelelmélet a jelekkel foglalkozó általános tudomány. Kezdetei az ókori Görögországba nyúlnak vissza. A szemiotika a következtetés- és bizonyításelméletekkel mutat rokonságot, amennyiben az érzékelhetőtől az

észlelhetetlenig haladó induktív megközelítés egyik módja. Az ókorban elsősorban az orvosi szimptomatológiaként (másként: szignifikációelmélet vagy tünettan) jelentkezett. Ez a jelentősége máig megvan, amennyiben az ember jeleiből következtetünk aktuális állapotára. Például ilyen „szándéktalan” index a hőemelkedés, amely a betegség jele, az elpirulás, amely a szégyenkezés vagy a zavar jele. Már a görögök használták a *széma* ’jel’ szóból származó *szémeiótiké* megnevezést, amelyet a 17. század végén John Locke vezetett be az angol filozófiába. Locke az első, aki a szemiotikát rendszerbe foglalta: a logikán, a fizikán és az etikán belül külön ágazatnak nyilvánította a jelek tanát („doctrine of signs”), mondván, hogy „feladata a jelek természetével foglalkozni, amelyeknek az ész a dolgok megértésében vagy tudása másokkal való közlésében hasznát veszi”. A tudományos szemiotika megszületése két „atyjának”, Charles Sanders Peirce amerikai pragmatista filozófusnak (akinek 2014-ben lesz halálának 100. évfordulója) és Charles Morrishnak köszönhető. Peirce-höz kapcsolódik a jeltípusok (index, ikon, szimbólum), Morrishoz az általános jeltudomány aspektusainak (szintaktika, szemantika, pragmatika) megkülönböztetése.

A szemiotika tudományrendszertani elhelyezését Ferdinand de Saussure-tól számítjuk. Ennek az a lényege, hogy a nyelv egy jóval nagyobb tudományterület, a szemiológia (szemiotika) részeként is tanulmányozható.

A szemiotikát manapság interdiszciplináris tudományterületnek tartják, amelyet – a matematikához hasonlóan – módszerként mind a természet-, mind pedig a társadalomtudományok felhasználhatnak. A szemiotika jelfejtő-következtető (abdukciós) attitűdje a pragmatikában, ikonicitás-gondolata a kognitív nyelvtudományban, a tudományokat, természeti-társadalmi rendszereket együttesen vizsgáló jellege a hálózattudományban tér vissza.

Érzelmek, nem verbális jelek. Arisztotelész *Rétorikájában* szemiotikai koncepció rejlik, amennyiben a szónok jelleme kapcsán különféle érzelmek, érzelemterületek leírását adja. Ilyenek például: a harag, a szelídség, a barátság, a szeretet, az ellenségeskedés, a gyűlölet, a félelem, a bátorság, a bizakodás, a szégyen, a jótett, a hála, a szánalom, a jogos felháborodás, az irigység, a versengés. Ezek a kérdések a pszichológián, a szociálpszichológián túl a szemiotikát is foglalkoztatják.

A szemiotika része a nonverbális eszközök (testbeszéd) használata. Ennek kidolgozott leírása ugyancsak megvan a klasszikus retorikában, pl. Quintilianusnál: pl. a római szónok ruházata, kiállása, taglejtés, a fej és az arc, a fejet az arc uralja, a szem fontossága, a nyak, a váll, a kar, a kéz (kéztartások, gesztikuláció). A magyar szakirodalomban a nem verbális kommunikáció főként pszichológiai koncepcióját Buda Bélának köszönhetjük, elemzésében a következő csatornák és kódok szerepelnek: mimika, tekintet, vokális csatorna, a kéz mozgásai – a gesztusok, a testtartások (kinezika), proxemika (térfelhasználás), érintés és szaganyagok, emblémák, metakommunikáció. A nem verbális kommunikáció nyelvészeti-szemiotikai modelljét László János a következő területe-

ken mutatja be: paralingvisztika, kinezika, proxemika, vizuális interakció, öltözködés, kronémika.

A gesztusok interkulturális szemiotikája is fölkelte a kutatók érdeklődését. Ezek a gyűjtemények, elemzések rendszerint a testrészek szerint sorolják fel a kulturális (antropológiai)-szemiotikai vonatkozásokat (pl. Desmond Morris, illetve Roger E. Axtell).

Jelrendszerek. A szemiotika tárgya az összes lehetséges jelrendszer felépítése (struktúrája), valamint a jelrendszereknek a jelentésekben, például szociokulturális viselkedésformákban való szerepének a vizsgálata. Elsődleges jelrendszernek tartjuk a nyelvet, másodlagos jelrendszernek a nyelvre épülő jeleket. A szemiotika valamennyi emberi érzékszervhez kapcsolható kommunikációs módot vizsgál (hangzó – akusztikus, látható – vizuális, érintéses – taktilis, szaglós – olfaktorikus, ízleléses – organoleptikus, kulináris), valamint minden kommunikációs kontextust (beszéd, folklór, irodalom, tánc, ének, film, étkezés, politika, öltözködés).

A szemiotika ma. A szemiotika csak a 20. század közepén a strukturalizmus áramában vált világszerte elismert tudománnyá. Az intenzív szemiotikai érdeklődés (kutatók, konferenciák, publikációk) az 1960-as évektől indultak meg, és az 1990-es évekig tartottak. A szemiotika ebben az időszakban divatos tudomány volt. Az 1990-es évektől fokozatosan visszaszorult, de tudományos területe, érdeklődése, módszerei napjainkig fennállnak – különösen egyes kutatók egyéni működésében. Ebből következően intézményrendszere nem épült ki. Különösen a filozófiával és a nyelvtudománnyal van szoros kapcsolata, de mint módszert az irodalomtudomány, a művészetelmélet, a folklorisztika-néprajztudomány, valamint sok természettudomány (biológia, genetika stb.) felhasználja, alkalmazza.

A 20. századi ember mindennapjaiba bevonult a szemiotikai kultúra: hiszen jelek között él, egyre több jelet kell megfejtenie, elraktározni, alkalmazni, sőt magának is kell egyéni, sőt társadalmi méretben is felhasználható jeleket alkotnia.

A szemiotika fölhasználása. A modern világ különösen gazdag az ember által létrehozott jelekben, jelrendszerekben, amelyek a nyilvános közlésekben retorikai jelentőséggel bírnak. Egy lehetséges (korántsem teljes) rendszerezés és felsorolás a különféle jelekről, jelrendszerekről: 1. Nyelvek: siketnéma abc, különféle jelnyelvek, morzejelek, dobjel, füstjel, kútgém-jel, szemafor, Braille-írás, nemzetközi hajózáslók, különféle ábécék, 2. Háztartás: kezelési útmutatók, ezüstjelek, munkahelyi jelek, nyilvános helyek, tűzoltókészülék, sakk, kártyajáték, 3. Művészet: zene, a karmester mozdulatai, 4. Jelvények és rangjelzések: heraldika, különféle mezők, osztóvonalak, keresztek és más szimbólumok, zászlók, katonai repülők felségjelei, rendőri rangok, 5. Szállítás: autógyárak logói, nemzetközi autójelzések, KRESZ, forgalomirányító karjelzések, nemzetközi hajólobogók, parti zászlók, légi irányítójelek, 6. Sport: futball, rögbi, krikett, jégkorong, kosárlabda, bújárjelek, Forma-1 zászlójelek, 7. Vallás és folklór: keresztény

szimbólumok, keresztény szentek, más vallási szimbólumok, állatövi jegyek, kínai nap-tár, tarot kártya, 8. Tudomány: asztronómia, biológia, botanika, kémiai elemek, matematikai szimbólumok, történelmi számrendszer, orvosi szimbólumok, meteorológia, topográfia, elektromos szimbólumok stb.

A szemiotikai csatornák szerint tárgyalhatók a különféle kommunikációs (akár nem verbális kommunikációs, másodlagos, művészeti stb.) jelrendszerek. Pl. látvány (vizuális kód): testalkat, teststilizáció, öltözködés, kiegészítők, hajviselet, kéz, köröm, testtartás, lábfejek állása, járás- és ülés mód, távolságok, térrendezés, gesztikuláció, összetett gesztusok; a hallás (akusztikus kód): hangszín, hangerő, beszéddallam, beszédrítmus, beszédzünet, taps, susogás, mocorgás; a szaglás (olfaktorikus kód): illatszerek; a tapintás (taktilis kód): kézfogás; az ízlelés (gusztatív kód): csók stb. További „kódok” a rendszerezésben: berendezés, térben való mozgás, műveltségi háttér.

Ikonikus fordulat. Egy további szemiotikai nem verbális rendszer időszerűsége ugyancsak magától értetődő: ez pedig az ikonikus (vizuális) világ a kommunikációban, így a tömegkommunikációban és az internetkommunikációban való elterjedése, az ún. ikonikus fordulat. Az ikonikus fordulat („ikonische Wende”) kifejezést Gottfried Boehm alkotta meg. Ugyanakkor 1994-ben W. J. T. Mitchell képi fordulatnak („pictorial turn”) nevezi azt a jelenséget, amelynek következtében a képek egyre hangsúlyosabb szerepet játszanak az egyén és a társadalom életében. Ha az *ikon* szót peirce-i, szemiotikai értelemben jel-jeltárgy hasonlóságra és nem pusztán vizuális ingerre használjuk, helyesebb a képi fordulat megjelölés, hiszen „forradalmi változás” csak a vizuális ikonok esetében történt. Ez a fordulat már a 20. század előtt elkezdődött, de csak a televízió elterjedése és az informatikai forradalom, különösen a kép digitalizációja tudatosította. A képi fordulat azt is mutatja, hogy a szemiotika a legújabb jelenségek dokumentálására, magyarázatára is alkalmas. 2008-ban az egri szemiotikai konferencia fő témája az ikonikus fordulat volt.

Tehát az ókori gyökerekig, Arisztotelészig visszanyúló szemiotika a 20. században összefogó tudományként jelent meg, ma elsősorban tudományos megközelítés, módszer, eredményei más területeken is felbukkannak. A jelek, jelrendszerek gazdagodó világában a szemiotikai kultúra ismerete nélkülözhetetlen.

Az egri szemiotika útja

Az egri szemiotika, azaz a Semiotica Agriensis 2003-ban egy korai interdiszciplináris összefoglaló munkára emlékezve kezdődött: Apáczai Csere János *Enciklopédiájának* szemiotikai és anyanyelvi jelentőségét tárták fel a kutatók. Az egyszerűnek szánt konferencia Zimányi Árpád és H. Varga Gyula, az EKF főiskolai tanárainak javaslatára lett rendszeres, azaz vált sorozattá, de kezdetektől fogva mellé állt Hauser Zoltán, az EKF rektora is. A konferenciasorozat szorosabban a kommunikáció és a magyar nyelvészeti tanszékhez, majd az alkalmazott kommunikációtudományi kutatócsoporthoz kapcsol-

lódott, de a főiskola más tanszékeinek oktatói is képviseltették magukat. A tízéves sorozatban a legerősebb szakmai képviselése a következő felsőoktatási intézményeknek volt: az ELTE mellett az EKF, a Szegedi Tudományegyetem, a BDF (később a NYME SEK), a Budapesti Műszaki Egyetem, a Kaposvári Egyetem, a MOME, a PPKE, a ZSKF, a külföldi egyetemek közül rendszeres résztvevők voltak a nyitrai Konstantin Egyetemről, a besztecerbányai Bél Mátyás Tudományegyetemről, az olaszországi Macerata Egyeteméről (például a világ egyik legjelentősebb szemiotikusa, Petőfi S. János), a hollandiai Groningeni Egyetemről, a romániai Iasi Egyeteméről (a Romániai Szemiotikai Társaság vezetői), valamint a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemről.

Az, hogy ilyen sok egyetemről ilyen sokan jöttek össze (alkalmanként 20-30 előadás hangzott el), annak is köszönhető volt, hogy a megadott tematika mellett az ún. „ifjú szemiotikusok konferenciáján” szabad témákkal is lehetett szerepelni, és így sokan saját kutatásaik első bemutatását is Egernek, no meg a Magyar Szemiotikai Társaságnak köszönhetik.

A konferenciák eleinte az egri vár napjához is kapcsolódtak: s számos alkalommal esett szó Eger, az egri vár, az egri bor szemiotikájáról is – valamint az Eszterházy Károly Főiskola jelképeiről.

Többek között ezeket is (no meg számos szemiotikai anekdotát is) felidézték a 2012. szeptember 28-án kezdődött 10., háromnapos konferencián, amelynek izgalmas fő témája „A test szemiotikája” volt. De milyen út vezetett eddig? A 10 éves ünnepre összeállított füzet tanúsága szerint ilyen témákat tárgyaltak meg: Apáczai szemiotikája (2003), a szemiotika haszna (2004), társadalomszemiotika (2005), tipológia (2006), abdukció (jelentéstulajdonítás, 2007), utazás (2008), ikonikus fordulat (2009), étkezés (2010), emlékezet: ünnep, fesztivál (2011).

A Semiotica Agriensis-sorozat kiemelkedő tudománytörténeti pillanata volt 2005. október 29-én az EKF Egészségház utcai épületében rendezett pódiumbeszélgetés, amelyen a magyar szemiotika legjelesebb képviselői foglalták össze gondolataikat. Petőfi S. János, Szépe György és Voigt Vilmos válaszoltak Balázs Géza kérdéseire. Egyszer csak Voigt Vilmos (a Magyar Szemiotikai Társaság alapító elnöke) így szólalt meg: „Még mielőtt Balázs Géza észbe kapna, és újabb kérdéseket tenne föl, egy valamit mindenképp szeretnék elmondani. Magánügy, de miért ne áruljam el – életemben ritkán voltam ilyen boldog, mint most, hogy a jobbomon Petőfi S. Jánost, a balomon Szépe Györgyöt lehet látni. Én azt elhiszem, hogy mikor Géza azt nekem mondja, hogy „tanár úr”, mivel Balázs Gézát az egyetemen tényleg tanítottam, hiszen ő többek között néprajz szakos volt. Az, hogy mi élünk és itt ülünk 2005-ben, Magyarországon, egy asztalnál, számomra feledhetetlen és felbecsülhetetlen élmény, mert hát a magyar szemiotika megszervezése óta eltelt felettünk 40 év. Úgyhogy, kedves fiatalabb résztvevők, a mai nap folyamán magánemberként is tessék a két „öreg urat” faggatni, hiszen erre most egyedülálló alkalom kínálkozik. Amikor a nemzetközi szemiotika kialakult,

akkor Szépe tanár úr és Fónagy Iván képviselték a magyar szemiotikát. Azt, hogy mi a modern nyelvtudomány, gyakorlatilag a Tudományos Ismeretterjesztő Társaság (TIT) kis füzetéből tanultuk, Petőfi S. János könyvéből – én is. Kedves Sándor, úgyhogy én is mondhatom Neked, hogy „Tanár úr”. Ha az ember visszazáll ifjú korába, nagyon jó érzés, hogy ez a múlt jó volt, igaz volt és évtizedek után is tudnak sokat jelenteni. Ez egy nagy élmény. Aki az életének első néhány évtizedében nem tud beszerezni ilyen saját tudományterületeket és ilyen példaadó embereket maga köré, minnek is él?” (A pódiumbeszélgetés teljes egészében a *Társadalom és jelek* című, 2005-ben megjelent kötetben olvasható).

2012. szeptember 28–30-án, a 10. Semiotica Agriensisen a test szemiotikáját 28 előadás járta körül. Hogy a test szemiotikailag kutatható, nem vitás. Mindennapi tapasztalat: „a test üzen”. Az orvosi szemiotika a tünetekből olvas, kétezer éve. A testjel a nem szóbeli kommunikáció egyik legfontosabb összetevője. A test szemiotikai rendszerei: test-lélek, belső-külső test, egyéni-társadalmi, elsődleges-másodlagos jelek (pantomimika, táncnyelv). A testjel lehet: öröklött, szerzett, tudatosan alakított, valamint rejtett és előtárt. A test szemiotikája kutatásának vannak testesztétikai, testökonomiai (a test gyarmatosítása) vonatkozásai. Ma különösen időszerűvé vált a testtudatosság, s az abból következő: testdíszítés (smink, henna, tetoválás), esetleg testátalakítás (plasztikai sebészet), amely a testképzavarból is fakadhat. A testesztétikának művészettörténeti kapcsolódása van, de társadalmi vonatkozása a divat (különösen fürdőruhadivat) vagy a nudizmus. A testökonomiához kapcsolódik a szépségverseny vagy szélső pontként a pornográfia. S mindennek vannak modern mediális vonatkozásai is (pl. élethű, akár 3D-s bemutatás). Bőrgyógyászati mondás: „A bőr emlékezik”. Azt jelenti, hogy a bőr elraktározza a külső behatásokat, s akár évtizedekkel később is „olvashatók” a jelei (vannak következményei). A testhez számos archaikus képzet tapad: sztereotípiák (soványság, vörös haj), mágia (kézrátétel), tabu (szennyeződéstől való félelem). Mindezek a nyelvben is rögzülnek: pl. nyakigláb, lábadozik, átlábol. A testjelek sajátos esetei a torzulások, valamint a betegségek jelei. Különös kíváncsiság irányul a torzszülöttek, a torzult test irányába, nem véletlen, hogy az első szentpétervári múzeumban (orvosi célből) természeti és emberi „kuriózumokat” mutattak be. S az efféle „borzalmak” iránt ma is nagy az érdeklődés. A testjel átértelmezését jelenti a test elértéktelenedése (öregedése, az öregedés önreceptója), vagy erőszak hatására elidegenedés a testtől. Szemiotikai szempontból vizsgálhatók a testhez kapcsolódó narratívák: a művészetekben és a mindennapokban. Minden testrésznek van szemiotikája. A hátnak is. Szimbolizálja a védtelenséget, a távolságot, a félelmet. Van festő, aki csak hátaaktot fest. Testszemiotikai kérdés a testrészek megnevezése. Ilyen például a szent keresztcsont. Vagy az, hogy egy-egy írónál milyen testrésznevek fordulnak elő. Esetleg a nyilvánosan nem kommunikálható testrésznevek. Vagy a testrészhez kapcsolódó ragadványnevek: *Csöcsös, Hétszögű*, illetve falusi csúfolók: *ádámcsutkások*. A testjelek átalakulásában

szerepe van a technikának: a kerékpározással a nők nadrágszoknyát kapnak, megszűnik a nadrág férfimonopóliuma. Mediális hatások formálják a divatot, a szépségideált. A digitalizáció hatása is megragadható, például az érzékszervek kiterjedésében és leegyszerűsödésében, a képi fordulatban, a változások gyorsulásában, vagy az ún. csatlakozási ösztönben. Például a közösségi oldalon a (manipulált) portré az én-márkaépítés része. Minél fiatalabb az alany, annál inkább „fotoshoppol”. A technológia által lehetővé tett exhibicionizmus: „1100 ismerősöm van az FB-n, és már 50-nek voltam a fürdőszobájában.” Még a digitalizációnál is nagyobb kihívás a genetikai fordulat: a test megváltoztatása... Szemiotikai kérdés a színek üzenete: a fehéremű a tisztaságtudat miatt fehér. Később kiszínesedik. Azonban minden háború után elszürkül a ruha, a férfiaknak nem kell „páváskodni”. A testhez kapcsolódnak az öltözetjelek. A használati és a kiegészítő ruhafunkciók változnak (öv, cipzár). A jelvény (kitűző) főlerősített kiegészítő funkció. A test végső stádiuma a halállal kezdődik: „Meghaltam” meghökentető performatív beszédaktus. Haláljel. Kezdetét veszi a test átalakulásokon átmenő elpusztulása, ami szintén számos művészeti alkotás témája.

A 10. egri szemiotikai konferencián egy külön szekcióban filozófiai megközelítéssel kritikai alapon kísérelték meg újragondolni a jelosztályozásokat (pl. a csak szemiotikai szintaxist, jelalakzatokat).

Kiadványok

Az eddigi konferenciák anyagát a Magyar Szemiotikai Társaság (részben a Líceum Kiadóval közösen) megjelentette: *A kezdetektől a máig* (2003), *A magyar szemiotika negyedfél évtized után* (2005), *Társadalom és jelek* (2006), *Szemiotika és tipológia* (2007), *Az abdukción* (2008), *Ikonikus fordulat a kultúrában* (2009), *Az utazás szemiotikája* (2010), *Gasztroszemiotika. Az étkezés jelei* (2012), *Emlékezet: ünnep, fesztivál* (2013). Szinte minden alkalommal interjú készített a résztvevőkkel a Líceum Televízió és a Heves Megyei Népújság.

Tíz év – tíz kötet: az egri szemiotikai konferenciák bibliográfiája

A kezdetektől a máig. A modern magyar szemiotika olvasókönyve. Szerk.: Voigt Vilmos és Balázs Géza. Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest, 2003. 384 oldal. Magyar szemiotikai tanulmányok (Mszt.) 5–6.

A magyar szemiotika negyedfél évtized után. Semiotica Agriensis 1. Szerk.: Balázs Géza, H. Varga Gyula és Veszelszki Ágnes. Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest, Líceum Kiadó, Eger, 2005. 295 oldal. Mszt. 7–8. (Három, javított kiadásban.)

Társadalom és jelek. Társadalomkutatók a szemiotikai perspektívákról. Semiotica Agriensis 2–3. Szerk.: Balázs Géza és H. Varga Gyula. Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest, Líceum Kiadó, Eger, 2006. 277 oldal. Mszt. 10–11. (Két, javított kiadásban.)

Szemiotika és tipológia. Szemiotikai szövegtipológiai tanulmányok. Semiotica

- Agriensis 4. Szerk.: Balázs Géza és H. Varga Gyula. Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest–Líceum Kiadó, Eger, 2007. 311 oldal. Mszt. 12–14. (Két, javított kiadásban.)
- Az abdukció. Az abdukció logikája és szemiotikája. Szerk.: Balázs Géza és H. Varga Gyula. Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest–Líceum Kiadó, Eger, 2008. 391 oldal.
- Ikonikus fordulat a kultúrában. Szerk.: Balázs Géza–H. Varga Gyula. Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest, Líceum Kiadó, Eger, 2009. 477 oldal. Mszt. 18–19.
- Az utazás szemiotikája. Szerk.: Balázs Géza–H. Varga Gyula. Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest, Líceum Kiadó, Eger, 2010. 477 oldal. Mszt. 22–23.
- Gasztroszemiotika. Szerk.: Balázs Géza – Balázs László – Veszelszki Ágnes. MSZT, Budapest, 2012. 220 oldal. Mszt. 27.
- Emlékezet: ünnep, fesztivál. Szerk.: Pölcz Ádám. MSZT, Budapest, 2013. Mszt. 28.
- A test szemiotikája. Testjelek a mindennapokban és a művészetben. Szerk.: Balázs Géza. MSZT, Budapest, 2013. Mszt. 29.

Epilógus

Jelekkel elképesztő gonoszságokat műveltek már. Legalább annyit, mint az írással. Természetesen a szemiotika, a jelértéssel és a megértéssel javíthat a világ dolgain. Azt is mondhatjuk, hogy a szemiotika tud hasznos ismereteket, ideológiai tartalmakat közvetíteni. Ehhez egy lehetséges út az, hogy oktatók-hallgatók, különböző intézmények és szakmák képviselői találkoznak, gondolkoznak, vitatkoznak. Az egeri konferencián filozófus, szociológus, művészettörténész, irodalmár, folklorista, nyelvész, kommunikációkutató, etnográfus, pszichológus, vallástörténész, jelvénykészítő-bölcsész osztotta meg egymással gondolatait. „A szemiotika: napfényes filológia” mondta egyszer Szépe György, a magyar nyelvtudomány és szemiotika minap elhunyt kiemelkedő egyénisége, aki tehát szintén vendége volt az egyik Semiotica Agriensis konferenciának.

Folytatás 2014-ben

A Semiotica Agriensis-konferenciák sorozata folytatódik. 2013-ban egyetlen alkalomra elköltözik Egerből, mert a nyitrai Konstantin Egyetem látja vendégül a szemiotikusokat A név szemiotikája konferenciára. De 2014-ben egészen biztosan visszatér a konferenciasorozat Egerbe. 2014 különleges év lesz a szemiotika történetében. Ekkor lesz a legjelentősebb szemiotikus, az egyik legérdekesebb amerikai, Charles Sanders Pearce halálának 100. évfordulója. A tervek szerint a 2014 szeptemberében tartandó konferenciát az ő munkásságának szentelik. Addig pedig ki-ki tájékozódhat a tíz év tíz kötetéből, valamint folyamatosan a www.szemiotika.hu honlapról. Mert a szemiotika nemcsak Egerben, nemcsak a konferenciákon, hanem a mindennapokban is él.